

Nr 29

Utlåtande i anledning av motioner om förbättrade sjukförsäkringsförmåner för hemarbetande.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 778 av fru *Olsson, Elvy*, och fröken *Pehrsson* samt II: 883 av fru *Jonäng* och fru *Nilsson*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning syftande till

1. att hemmakvinna eller hemmaman, som är inskriven hos allmän försäkringskassa men vars inkomst av förvärvsarbete inte uppgår till 1 800 kr. per år, skall vara placerad i sjukpenningklass även om han eller hon i övrigt icke uppfyller de krav som uppställs i 3 kap. 2 § lagen om allmän försäkring;

2. jämställdhet mellan hemmakvinnor och hemmamän i sjukförsäkringsavseende.»

Gällande bestämmelser

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen regleras i 3 kap. *lagen om allmän försäkring*. För att kunna omfattas av sjukpenningförsäkringen måste man vara antingen förvärvsarbetande eller tillhöra den grupp kvinnor, som betecknas som hemmafruar. För att en försäkrads arbetsinkomst skall medföra rätt till sjukpenningförsäkring måste arbetsinkomsten uppgå till minst 1 800 kr. om året. Den som har sådan inkomst skall vara tillförsäkrad en grundsjukpenning på 6 kr. för dag. Försäkrad som har en arbetsinkomst på minst 2 600 kr. skall dessutom vara tillförsäkrad en tilläggssjukpenning på minst 1 kr. och högst 46 kr. för dag, beroende på årsinkomstens storlek. Sammanlagda sjukpenningen för försäkrad med minst nämnda inkomst är alltså lägst 7 kr. och högst 52 kr. för dag. Såsom hemmafru räknas sådan kvinnlig försäkrad under 67 år, som inte har någon arbetsinkomst eller har så ringa arbetsinkomst att den inte uppgår till 1 800 kr. för år och som (a) är gift och stadigvarande sammanbor med maken eller i annat fall (b) stadigvarande sammanbor med barn under 16 år till henne eller hennes make eller (c) stadigvarande sammanbor med man, med vilken hon varit gift eller har eller haft barn. Till personer, som tillhör hemmafruförsäkringen, utgår grundsjukpenning med 6 kr. för dag. Kvinna, som ej längre uppfyller villkoren för tillhörighet till hemmafruförsäkringen (och som ej heller har förvärvsinkomst om minst 1 800 kr.) skall ej vidare omfattas av sjuk-

penningförsäkringen. Avförandet från försäkringen sker vid månadsskiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit eller, i fall av makes död, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.

Vid sidan av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen finns för kvinnor, som tillhör hemmafruförsäkringen eller skulle ha tillhört denna, om inte deras inkomster utgjort hinder därför, samt för vissa studerande en *frivillig sjukpenningförsäkring*. Bestämmelserna härom återfinnes i 21 kap. *lagen om allmän försäkring* och i *kungörelsen om frivillig sjukpenningförsäkring hos allmän försäkringskassa*. Beträffande den frivilliga sjukpenningförsäkringen gäller, såvitt avser personer tillhörande hemmafruförsäkringen, i huvudsak följande. Försäkring kan ske för sjukpenningtillägg om lägst 1 kr. och högst 9 kr. för dag. Den sammanlagda sjukpenningen på grund av den allmänna och frivilliga försäkringen får dock icke överstiga 15 kr. om dagen. Frivillig försäkring för hemmafruar kan tecknas med 3, 18, 33 eller 93 dagars karenstid. Försäkrad som är placerad i sjukpenningklass nr 1 eller nr 2 äger välja även försäkring utan karenstid.

Historik

Hemmafruförsäkringen omfattade då sjukförsäkringslagen trädde i kraft endast sådana icke förvärvsarbetande kvinnor som var gifta och sammanlevde med sin man. Genom lagändringar åren 1955, 1960 och 1962 utvidgades personkretsen för hemmafruförsäkringen till sin nuvarande omfattning.

Krav på ändring av det villkor för tillhörighet till hemmafruförsäkringen som hänför sig till barnets ålder (sextonårsgränsen) har väckts i motioner åren 1962 och 1966 (2LU 1962: 27, 1966: 47). Motionerna föranledde ingen åtgärd, men sistnämnda år uttalade utskottet att om det blev aktuellt med en mera allmän omprövning av sextonårsgränsen så förutsatte utskottet att även den ifrågasvarande regeln skulle övervägas.

I samband med reformförslag år 1966 om förbättrad sjukpenningförsäkring hade riksdagen att ta ställning till motionsyrkande om att den allmänna sjukförsäkringens regler och tillämpningsföreskrifter skulle överses i syfte att män skulle bli jämställda med kvinnor i fråga om rätten till de förmåner som hemmafruförsäkringen innefattar. I sitt av riksdagen godkända *utlåtande 1966: 47* konstaterade *andra lagutskottet* att problemet ingick i den större frågan om jämställdhet mellan män och kvinnor inom socialförsäkringen. Utskottet var inte berett att i dåvarande sammanhang ta ställning till frågor av den arten, men utskottet uttalade att Kungl. Maj:t borde ta upp problemet i lämpligt sammanhang.

Påföljande år behandlades i riksdagen motioner om översyn av socialförsäkringssystemet såvitt angår frågan om jämställdhet mellan män och kvinnor. *Andra lagutskottet* anslöt sig i sitt *utlåtande 1967: 38*, vilket godkändes av riksdagen, till motionärernas uppfattning att det fanns behov

av översyn av socialförsäkringsförmånerna i aktuellt hänseende. Riksdagens begäran om utredning har i vad den avser översyn av sjukförsäkringsreglerna av Kungl. Maj:t överlämnats till familjepolitiska kommittén att övervägas vid kommitténs fortsatta arbete.

Vid 1967 års riksdag väcktes jämväl motioner om vissa sjukförmåner för hemmadöttrar. Ett av yrkandena innebar att hemmadöttrar skulle beredas möjlighet att teckna frivillig försäkring för tilläggssjukpenning. I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1967:36 erinrade andra lagutskottet om att reglerna om sjukpenning i lagen om allmän försäkring med vissa undantag byggde på principen att sjukpenning skulle utgå endast då sjukdomen medförde ett bortfall av förvärvsinkomst. Utskottet ansåg inte att hemmadöttrarnas situation var så speciell att de i fråga om sjukpenningförmåner borde bedömas på annat sätt än försäkrade i allmänhet. Utskottet ville därför inte tillstyrka att undantag från angivna princip skulle göras för hemmadöttrarna.

Vid 1968 års riksdag väcktes motioner med yrkande att den frivilliga sjukpenningförsäkringen skulle utsträckas till att omfatta vissa ytterligare grupper, nämligen dels kvinnor, som tidigare inbegripits under hemmafruförsäkringen men som inte längre uppfyller villkoren på grund av makes död eller på grund av att hemmavarande barn uppnått 16 års ålder, dels hemmadöttrar eller andra, som vårdat åldriga anhöriga mot fritt vivre och därför varit obligatoriskt sjukpenningförsäkrade men som inte längre har någon förvärvsinkomst efter de anhörigas frånfälle, dels ock gifta män, som saknar inkomst av förvärvsarbete på grund av att de sköter hemmet. Motionärerna begärde översyn av lagen om allmän försäkring i sådant syfte.

Andra lagutskottet, som behandlade motionerna, anförde i sitt utlåtande nr 49:

Enligt utskottets mening föreligger ett i nuvarande lagstiftning obeaktat behov av försäkringsskydd vid sjukdom för de av motionärerna åsyftade kategorierna. Möjligheten att utsträcka rätten att teckna frivillig sjukpenningförsäkring till dessa grupper bör därför övervägas.

Önskemålet om översyn av sjukpenningreglerna torde delvis bli tillgodosett genom det utredningsarbete som pågår inom familjepolitiska kommittén. Det finns anledning anta att kommittén, som enligt sina direktiv har att ägna särskild uppmärksamhet åt de ensamstående barnförsörjarna, kommer att pröva bl. a. sextonårsgränsens betydelse inom sjukpenningförsäkringen. Till kommittén har också överlämnats riksdagens framställning från i fjol om att frågan om jämställdhet mellan män och kvinnor inom socialförsäkringssystemet skall utredas. Även spørsmålet i vad mån gifta män, som sköter hemmet och som saknar förvärvsinkomst, bör vara sjukpenningförsäkrade torde således tas upp till behandling av kommittén.

Även för övriga i motionerna berörda grupper — kvinnor som ej längre uppfyller villkoren för hemmafruförsäkring på grund av makes död samt hemmadöttrar vars åldriga anhöriga avlidit — bör enligt utskottets mening möjligheten att teckna frivillig sjukpenningförsäkring bli föremål för utredning.

Riksdagen begärde i enlighet med utskottets hemställan att frågan om vidgad möjlighet att teckna frivillig sjukpenningförsäkring skulle bli föremål för utredning i enlighet med vad utskottet anfört. Kungl. Maj:t har sedermera överlämnat frågan till *familjepolitiska kommittén*.

Utskottet

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen omfattar inskrivna försäkrade som har inkomst av förvärvsarbete uppgående till minst 1 800 kronor om året samt — på grund av vad som brukar benämnas hemmafruförsäkringen — kvinnor upp till 67 års ålder vilkas inkomst understiger nämnda belopp men som stadigvarande sammanbor med make eller därmed jämställd person eller barn under 16 år. Som komplement till den obligatoriska sjukpenningförsäkringen finns en frivillig sådan i huvudsak avsedd för hemmafruförsäkrade och studerande.

I motionerna pekas på att änkor och frånskilda utan minderåriga barn samt kvinnor med barn som överskridit sextonårsgränsen inte får kvarstå i hemmafruförsäkringen. Motionärerna vill ha utredning av frågan om utsträckning av hemmafruförsäkringen till bl. a. de nämnda grupperna kvinnor. I motionerna yrkas dessutom att frågan om jämställdhet mellan hemmakvinnor och hemmamän i sjukförsäkringshänseende skall utredas.

Till familjepolitiska kommittén har överlämnats motioner som rör såväl frågan om sjukförsäkringsförmåner till nu ifrågavarande grupper kvinnor som spørsmålet om jämställdhet mellan män och kvinnor inom sjukförsäkringen. De av motionärerna behandlade problemen är alltså redan föremål för utredning. Det finns således inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 778 och II: 883 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 mars 1969

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s)*, fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Lars Larsson (s), Dahlberg (s), Hübinette (m), Österdahl (fp), Andreasson (cp) och fru Grethe Lundblad (s);

från andra kammaren: herr Gustavsson i Alvesta (cp), fröken Sandell (s), fru Skantz (s), herrar Nilsson i Kalmar (s), Åkerlind (m), Aldén (s), Olsson i Mölndal (s) och Romanus (fp).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.